

Mengapa Sektor Akuakultur Malaysia Masih Gagal Memacu Perubahan?

12/08/2026 08:19 AM

Pendapat mengenai pelbagai isu semasa daripada peneraju pemikiran, kolumnis dan pengarang.

Oleh :
Dr Illisriyani Ismail

Malaysia kini terperangkap dalam satu paradoks ekonomi yang membimbangkan. Walaupun memiliki tanah yang subur, tenaga kerja yang ada, dan iklim yang sangat sesuai, negara dilaporkan gagal menghasilkan makanan asas yang mencukupi bagi menampung keperluan rakyatnya.

Statistik rasmi mendedahkan kadar sara diri (SSR) beras negara telah merosot kepada 56.2 peratus pada tahun 2023, manakala nilai import makanan melonjak kepada RM79 bilion dalam tempoh yang sama.

Dengan defisit perdagangan makanan yang kini melebihi RM30 bilion setiap tahun, keterjaminan makanan negara berada dalam keadaan yang semakin rapuh (kerapuhan keterjaminan makanan jelas dilihat melalui kejatuhan kadar sara diri bagi komoditi ruji dan protein utama).

Akuakultur penyelamat atau sekadar projek 'ad hoc'?

Dalam menghadapi tekanan terhadap sumber perikanan laut akibat perubahan iklim dan aktiviti penangkapan ikan secara haram (IUU), sektor akuakultur bukan lagi sekadar pilihan, tetapi satu keperluan strategik.

Data tahun 2024 menunjukkan akuakultur menyumbang 511,800 tan metrik atau 26.7 peratus daripada keseluruhan pengeluaran perikanan negara yang bernilai RM16.9 bilion.

Ini bermakna, hampir satu daripada setiap empat ekor ikan di pasaran datang daripada kolam atau sangkar.

Namun, di sebalik angka ini, industri masih beroperasi secara "tidak bersepadu" (*fragmented*) dan sangat bergantung kepada projek jangka pendek.

Tanpa satu Pelan Pelaburan Akuakultur Nasional (*National Aquaculture Investment Plan* - NAIP) yang menyeluruh, inisiatif sedia ada berisiko kekal terasing dan gagal memberikan impak maksimum kepada kestabilan bekalan protein negara.

Isu tanah dan kos melambung sektor

Isu ini dihipit oleh kegagalan sistemik yang menghalang pemodenan. Isu paling kritikal ialah jaminan pemilikan tanah.

Kebanyakan penternak beroperasi di atas tanah kerajaan dengan tempoh pajakan sementara hanya tiga hingga lima tahun.

Tempoh yang singkat ini menimbulkan risiko besar antaranya keperluan MyGAP yang mana proses permohonan pensijilan MyGAP memakan masa dua tahun dan perlu diperbaharui setiap dua tahun.

Pengusaha agak berat melabur dalam sistem moden jika tanah mereka boleh diambil alih pada bila-bila masa.

Selain itu, untuk memulakan operasi komersial seluas dua hingga tiga ekar, pengusaha memerlukan modal permulaan sekurang-kurangnya RM1 juta bagi kos pembersihan tanah, peralatan, dan baka.

Seterusnya, kenaikan Kos Input iaitu harga pelet makanan ikan (*aquafeed*) di seluruh dunia telah melonjak melebihi 50 peratus sejak pandemik COVID-19, sekali gus menekan margin keuntungan penternak tempatan.

Terapan penggunaan teknologi dan inovasi yang mana melalui Jabatan Perikanan (DOF) kini giat mempromosikan teknologi Bioflok yang mampu mengurangkan kebergantungan kepada makanan komersial sebanyak 20 hingga 30 peratus.

Malah, universiti tempatan seperti Universiti Sains Malaysia (USM), Universiti Malaysia Terengganu (UMT), Universiti Malaysia Sabah (UMS) dan Universiti Putra Malaysia (UPM) terus menerajui penyelidikan dalam pembangunan makanan alternatif berasaskan protein serangga dan alga untuk menangani krisis kos.

Namun begitu, kajian lapangan di beberapa kawasan negara kita menunjukkan bahawa pengusaha kecil masih terbelenggu dengan kaedah tradisional, kekurangan pengetahuan teknikal, dan keterbatasan modal.

Tanpa sokongan kewangan yang lebih kukuh daripada geran sedia ada seperti Agropreneur Muda (RM20,000), transformasi ke arah akuakultur pintar akan terus menjadi impian yang jauh.

Kesimpulannya, ini adalah soal perut, bukan sekadar industri, masa depan akuakultur Malaysia tidak boleh lagi diserahkan kepada nasib dan projek "ad hoc".

Ia memerlukan reformasi radikal yang merangkumi pewartaan zon akuakultur strategik, pemerkasaan rantaian bekalan benih, dan integrasi teknologi moden.

Jika isu jaminan tanah dan kos operasi tidak ditangani segera, Malaysia akan terus terdedah kepada kejutan bekalan global.

Kedaulatan makanan adalah soal "perut rakyat" dan kestabilan nasional.

Kegagalan untuk bertindak sekarang bermakna kita memilih untuk terus menjadi pengimport protein yang lemah di rantau yang semakin mencabar ini.

-- BERNAMA

Oleh Dr Illisriyani Ismail ialah Pensyarah, Pusat Penyelidikan Dasar di Universiti Sains Malaysia.

(Semua yang dinyatakan dalam artikel ini adalah pendapat penulis dan tidak menggambarkan dasar atau pendirian rasmi BERNAMA)